

Z KONFERENCE

Jsou evropská bezpečnost a obrana na křižovatce?

Vojenské rozhledy, 2013, roč. 22 (54), č. 1, s. 172–179, ISSN 1210-3292

SBP

STŘEDISKO BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY

*Odpověď měla přinést konference, kterou pořádalo 16. května 2012 Středisko bezpečnostní politiky (SBP) Centra pro sociální a ekonomické studie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR za účasti řady domácích i zahraničních odborníků. Na obdobné téma se dostala i prezentace britské publikace *National European and Human Security*, na které se podílelo několik autorů-pracovníků SBP. Konala se 23. 10. 2012 na Vysoké škole CEVRO Institut.*

Konference se konala pod záštitou Jiřího Šedivého, v době konference prvního náměstka ministra obrany ČR; Jana Hamáčka, místopředsedy zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a vedoucího stálé delegace PSP ČR v Parlamentním shromáždění NATO; Jeho Excellence Ole Emila Moesbyho, velvyslance Dánska v České republice; a Jiřího Hynka, prezidenta Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR.

Obsah konference lze shrnout do tří základních otázek: Opouští USA svoje evropské spojence a jaký to bude mít dopad? Jak budou evropské země – členové NATO – postupovat v budoucnosti z hlediska vyzbrojování svých armád? Jaké jsou formy vojenského působení v budoucnosti?

Vzhledem k nedostatku prostoru se lze věnovat pouze hlavním myšlenkám z některých vystoupení.

Miloš Balabán (vedoucí SBP), který konferenci řídil a moderoval, prezentoval následující informace a názory. V současnosti ze států NATO přezbrojují pouze USA, Británie a Francie. Koncem studené války platily země Evropské unie 51 % příspěvků rozpočtu NATO. V současnosti je to zhruba 25 %. To znamená, že kolem 75 % platí USA. Výsledný efekt peněz investovaných v Evropě do obrany v roce 1989 lze označit jako dividendu mírovou, zatímco v roce 2011 jako dividendu krizovou. Evropské země investují z výdajů na obranu a do vojenského a vědeckého výzkumu pouze 1 % hrubého domácího produktu (HDP). Armády spotřebují polovinu svého rozpočtu na personální výdaje. Bude třeba řešit otázku nestability v regionu na jih od Evropy a problematiku migrace odtamtud. V současné době můžeme z bezpečnostního hlediska mluvit o třírychlostní Evropě. První skupina má finance a investuje do obrany. Druhá má nedostatek financí, ale zájem investovat. Třetí skupina nemá finance, ani zájem investovat.

Zhruba 300 návrhů v programech *Smart Defence* a *Pooling and Sharing* zůstalo pouze ve formě politických deklarací.

Generálporučík **Petr Pavel** (v době konference zástupce NGŠ). Spolupráce musí vytvářet přidanou hodnotu pro všechny strany. Některé projekty zaměřené na spolupráci ve výcviku a vyzbrojování mohou být pro účastníky poslední záchranou z hlediska udržení schopností. Avšak partneři by měli mít srovnatelné možnosti z hlediska vstupů. Dobrý nápad je společná ochrana vzdušného prostoru České a Slovenské republiky, ale musí se odbourat politické problémy. Máme mnoho politiků ale málo státníků. Hlavní problém je přechod od deklarací k rozhodnutím. Naše republika má z hlediska mezinárodní spolupráce výhodnou polohu, a to jak z hlediska výcviku, tak akvizic. Je však třeba přejít od teorie k praxi.

Ivan Dvořák (ředitel sekce pro obrannou politiku a strategii - SOPS MO). Hlavní otázky jsou budoucnost nasazení vojáků, neformální rozvoj partnerské spolupráce a rozvoj spolupráce z hlediska bezpečnosti evropských zemí. Evropská unie je mnohorychlostní. Existují velké státy, sdružení menších států a státy bez vlivu. Vystávají proto dvě otázky. Budeme bránit hodnoty nebo individuální zájmy? Jaká je strategie Evropské unie a jaké zdroje je ochotna do ní investovat? Libye znamenala velké ponaučení. Avšak potřeba zaměřit se na rozvoj kapacit a doplnění schopností zůstává bez odezvy u politiků. Zajímavým programem spolupráce je výcvik českých, chorvatských, případně maďarských vrtulníkových pilotů pro Afghánistán za pomoci USA a s finanční podporou severských zemí, konkrétně Švédska, Dánska, Norska, Finska a Nizozemska.

Jiří Hynek (prezident Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu). Při konsolidaci a snaze o integraci evropského obranného průmyslu bychom neměli zapomínat na vliv nadnárodních koncernů. Spíše než na integraci bychom se měli podílet na skládáče výrobních projektů, protože tím se zabrání likvidaci menších výrobců. Zachováme si podíl na výrobě, nebo budeme pouze nakupovat u cizích firem a posílat vojáky bojovat do zahraničí? Země bez obranného průmyslu ztrácí nezávislost. Z českého hlediska je zajímavější bilaterální spolupráce na základě logiky a zájmu, nikoli nařízená spolupráce. Lépe je realizovat malé projekty než jen mluvit o velkých. Politici mluví o spolupráci, ale firmy zůstávají konkurenty.

Adam Sowa (zástupce ředitele Evropské obranné agentury - European Defence Agency). Současná ekonomická krize vyvolává požadavek úspor, ovšem po dvaceti letech úspor. V rámci obranného průmyslu je realitou značná fragmentace. Směřování USA do Pacifiku má i svoji pozitivní stránku. Američané svým spojencům důvěřují, že se dokážou postarat sami o sebe. Je proto potřeba snížit závislost na USA i z hlediska vyzbrojování. Vzrůstá riziko degradace vojenských schopností evropských členů NATO, pokud se nepodaří společně udržet stávající a získat vyšší schopnosti. Pro jednotlivou zemi je něco takového nezvládnutelné. Současnost obranného průmyslu stojí na investicích z minulosti. Je třeba posílit vojensko-průmyslovou a technologickou základnu cestou podpory průmyslových schopností. V případě spolupráce více zemí na projektech vyzbrojování budeme muset kompenzovat případné ekonomické ztráty. EDA má dodávat schopnosti, šetřit peníze a realizovat projekty. Jedním z úspěšných projektů je například laboratoř pro HED pod vedením Francie, dále program výcviku posádek vrtulníků pro Afghánistán.

Jiří Šedivý (v době konference první náměstek ministra obrany). Hlavní okruhy problémů jsou změna strategických priorit, budování kapacit a důsledky konce angažovanosti

v Afghánistánu. V USA se prosazují trendy s dosahem na zhruba 20 let. Roste tam povědomí o důležitosti Pacifiku, a zároveň o potřebě konsolidace Aliance, aby USA mohly prosazovat bezpečnostní politiku v Pacifiku. Výsledkem je nová fáze transatlantických vztahů ze které vyplývá potřeba větší angažovanosti Evropy v NATO. Základní závazky však zůstávají v platnosti. Prioritami pro naši armádu budou v dohledné budoucnosti výcvik osádek vrtulníků, nadnárodní logistika, ochrana proti zbraním hromadného ničení a účast na nadnárodních projektech, například Smart Defence a Pooling and Sharing. V Afghánistánu nás čeká nejsložitější přechodové období do roku 2014. NATO musí i poté udržovat svoji schopnost společně působit i mimo vlastní území.

Kontradmirál **Nis Gang** (náčelník Royal Danish Defence College). Z hlediska budoucnosti jsou důležité dva klíčové body. Především se ukázalo, že evropské země nebyly schopny efektivně působit v Libyi bez pomoci USA. Obamova administrativa se v Libyi nepostavila za EU. NATO má stále dva základní pilíře, a to kolektivní obranu (článek 5) a aktivity mimo článek 5, tedy prosazování mezinárodní stability. Dřívější asymetrické konflikty se konaly jako války s technologicky podřadným protivníkem. Současný technologický vývoj a transfer technologií dřívější technologickou převahu vyrovnávají. Zásadní význam má prevence konfliktu, tedy nedostat se do války se silným protivníkem. Čím méně máme peněz, tím více jich chceme vydávat za klasickou výzbroj. Místo do odstrašování bychom měli investovat spíše do lidské bezpečnosti a předcházení konfliktům. Schopnost odstrašení bude v západních zemích stárnout a bombardováním nevyřešíme nic. Jaká bude situace za padesát let a jak budeme řešit prevenci sociálních konfliktů?

Generál **Karl Engelbrektsson** (národní představitel Švédska ve vojenském výboru EU). Největší výzva je v tom, že nevidíme svoje možnosti. Už jen udržitelnost schopností je v současnosti velká výzva. Zvládnutí krize je dlouhodobá záležitost. Pro stát trvá 35 let než se oťepí z krize. Potřebujeme kapacity na 20 let do budoucnosti, takže bychom měli investovat do obrany asi tolik jako Čína nebo Rusko. Je třeba budovat důvěru a překonávat rozdíly. Dlouhodobá strategie musí zůstat mimo krizi. Měkká síla není chytrá síla. V NATO je použití síly běžné, v EU ne. Evropská unie je jako Hlava XXII [protiválečný román a film Hlava XXII o letcích od Josepha Hellera]. Nechápe armádu jako jednotný nástroj. Vojenské operace by se neměly provádět bez komplexní strategie.

Vyvstává otázka normativní prevence konfliktu. Exkluzivita vojenství je dána možností legálního zabíjení. Proto je třeba preferovat prevenci před konfliktem. Musí existovat schopnost připravenosti na to co se má stát. V případě nepokojů a ozbrojených střetů ve třetí zemi je třeba síly oddělit silou. Zároveň je třeba transparentně bojovat proti korupci, vytvářet pracovní zakázky a exportovat demokratické hodnoty.

Jan Hamáček (místopředseda zahraničního výboru PSP ČR). Jak jsou na tom politici a vojáci ve strategickém myšlení založeném na zkušenostech? V rámci EU jsou tři problémové oblasti. Především by nemělo docházet k duplicitám. Za druhé je třeba při armádních akvizicích využívat potenciál vědy a výzkumu a spolupracovat s agenturami EDA a NAMS. V neposlední řadě je třeba vysvětlit postavení Turecka, které není v EU.

J. E. **Pierre Lévy** (velvyslanec Francie v ČR). Válka je pokračováním nebo také absencí politiky jinými prostředky. Politické trendy nelze lehce překlenout. Kreditní karty nás neochrání. Hlavní bezpečnostní riziko v Evropě je ekonomické. Politici jsou

příliš zahledění dovnitř a málo ven. Armády NATO jsou unaveny ze zásahů v zahraničí. Evropa a USA nemají stejná ohrožení. U Spojených států se jedná o Severní Koreu a Čínu, zatímco Evropu nejvíc ohrožuje Asie. Je třeba přijmout globálnější pohled. Nelze budovat bezpečnost EU proti Rusku. NATO musí jednat jako tvůrce bezpečnosti v globálním rozsahu.

Co jsme ochotni obětovat? Nelze jednat reflexivně a stavět EU proti NATO. Je potřebná preventivní diplomacie, nikoli zasahování až po vypuknutí konfliktu. Vše je třeba realizovat podle jasných parametrů z hlediska cílů, výsledků a cesty zpět.

Stanley R. Sloan (zakládající ředitel Atlantic Community Initiative). Problémy vycházejí z historie. Musíme se vracet k původní struktuře Aliance. Evropská unie bude podle předpokladu zpravodajských služeb z počátku devadesátých let tvořit koherentní jádro s rozmazanými okraji. Rozšíření EU tento proces ještě posílilo. Smart Defence je problém národních států. Plánování NATO se dodnes staví na amerických zpravodajských informacích. Odborné analýzy nevedou v Evropě k serióznějšímu přístupu k obraně. Americký ministr obrany Gates varoval v roce 2011 před sdílením finančního břemene. Pokud se neodloučíme od dvouřehlostní Aliance, tak o ni přijdeme.

Spojené státy se v Evropě příliš angažují. Měli bychom nechat Evropu Evropanům. Odchod z Evropy by však byl proti zájmům USA, protože bezpečnostní šok by nepřekonal evropský nacionalismus a nedonutil evropské politiky ke zvyšování vojenských kapacit.

Americká vojenská přítomnost v Pacifické oblasti a Indickém oceánu

Evropská bezpečnost se mění právě proto, že se mění americké bezpečnostní priority a americká armáda posiluje svoji přítomnost v Pacifiku. To je hlavní myšlenka článku i celé konference.

Spojené státy americké jsou totiž typická námořní velmoc, což je dáno jejich geografickou polohou. První námořní expanzi do Asie realizoval v letech 1852 až 1854 komodor Mathew Calbraith Perry, který s eskadrou parních válečných lodí prosadil pro USA v Japonsku stejné obchodní podmínky jako měly již dříve jiné země, především Velká Británie. V době války se Španělskem roku 1898 americké námořnictvo porazilo a vytlačilo španělské ozbrojené složky z Filipín a ostrova Guam. Ve stejném roce požádalo o přijetí do Spojených států amerických souostroví Havaj jako padesátý stát Unie (Spojených států). V období své účasti v první světové válce 1917 až 1918 operovalo americké námořnictvo i v pacifické oblasti. V tom pokračovalo za občanské války v Rusku do roku 1921, kdy poskytlo podporu i našim legionářům. V období druhé světové války 1941 až 1945 bojovaly USA v Pacifiku proti Japonsku. Výsledkem byl zisk základen, především na ostrově Okinawa. USA pomáhaly prezidentu Čankajškovi za občanské války v Číně a přepravily zbytky jeho vojsk na ostrov Tchaj-wan (Formosa). Spojené státy byly hlavní oporou Korejské republiky (Jižní Korea) v době korejské války 1951 až 1953, což jim umožnilo získat další základny. Naposledy se USA angažovaly v pacifické oblasti za války ve Vietnamu 1961 až 1973.

V současné době mají americké pozemní síly (US Army), letectvo (USAF), vojenské námořnictvo (US Navy) a námořní pěchota (USMC) v pacifické oblasti

a indickém oceánu podle dosažitelných zdrojů následující základny: Havaj (Army-3, Navy-3, USAF-2, USMC-1), ostrov Guam, který je součástí státu Havaj (Navy-2, USAF-1), Korejská republika (Army-12, Navy-1, USAF-2), Japonsko (Army-3, Navy-4, USAF-3, USMC-13), Filipíny (Navy-1, USAF-1), Singapur (Navy-1), ostrov Diego García (1 pro více složek). Některé z uvedených základen jsou malé a tvoří je pouze velitelství, další jsou pouze logistické. V rámci spolupráce a cvičení navštěvují námořní základny především spojenecké lodě. Nelze vyloučit odchod amerických ozbrojených sil z Diego García a vybudování základny na Kokosových ostrovech, které jsou součástí státu Havaj a v severní Austrálii. Do pacifické oblasti patří rovněž americké námořní a letecké základny na východním pobřeží Spojených států.

Z uvedeného vyplývá, že americké ozbrojené síly se nemusí stěhovat z Evropy do Asie, protože tam již dlouhodobě a v široké míře působí. Stěhování amerických vojenských sil z Evropy do Pacifiku není nijak dramatické z bezpečnostního hlediska. Vzniká však potřeba nárůstu schopností evropských zemí zajišťovat svoji obranu bez cizí pomoci.

Americké obranné priority

Strategická směrnice pro obranu USA, která má podtitul *Priority obrany pro 21. století*, vychází z dokumentu Joint Force 2020 (společné či spojené síly 2010). Prakticky se jedná o implementaci vojenských priorit politických zájmů USA do oblasti vojenství s cílem udržet, případně zvýšit schopnosti amerických ozbrojených sil. Do nové koncepce amerických ozbrojených sil se promítají tři důležité faktory. Jedná se o ukončení konfliktů v Iráku a v Afghánistánu, mocenský růst asijských velmocí, Indie a Číny, a rovněž dopady ekonomické krize. Jejím důsledkem je ukončení dlouhodobého trendu každoročního růstu obranného rozpočtu USA. V období 2011 až 2021 mají být výdaje na obranu sníženy o 487 miliard USD. Dodatečná položka rozpočtu, určená pro zahraniční operace má být snížena na polovinu. [Průběžná inflace uvedený pokles sníží o více než 20 %, pozn. aut.]

Navíc se nejedná o bezhlavé škrtání, protože prezident Obama nařídil, aby redukce vojenského rozpočtu byla podložena odbornou analýzou, vyhodnocením strategických potřeb a širokou diskuzí. Americké ozbrojené síly budou podle Joint Force 2020 méně početné, avšak vysoce mobilní a vybavené nejvyspělejší technologií. Jejich hlavní úkoly jsou: čelit terorismu a asymetrické válce, odstrašit a porazit agresora, bojovat proti šíření zbraní hromadného ničení, efektivně operovat v kybernetickém prostoru a ve vesmíru, udržovat bezpečné a efektivní jaderné odstrašení, bránit stát a podporovat státní správu v civilním krizovém managementu, zajistit stabilizující přítomnost v zahraničí, vést stabilizační a protipovstalecké operace, vést humanitární, záchranné a jiné operace.

Směrnice nedefinuje jednoznačnou orientaci amerických ozbrojených sil, které mají být schopny vedení operací různé intenzity. Kromě jedné operace velkého rozsahu mají být schopny k odstrašení protivníka a zabránění mu dosažení cílů v jiném regionu. Dopad přesunu části již nepříliš početných amerických vojsk z Evropy do tichomořského regionu omezí jejich zvýšená mobilita a vyšší angažovanost evropských spojenců na vlastní obraně. Za prostor největšího soustředění bezpečnostních hrozeb považuje

směrnice Střední východ. Závazky vůči evropským spojencům mají být USA schopny dodržet a budou dále podporovat kolektivní obranu.

Místo závěru: Prezentace knihy *National European and Human Security, From Co-existence to Convergence*, Routledge 2012

Cílem užšího setkání odborníků nad publikací „Národní evropská a lidská bezpečnost: Od koexistence ke konvergenci“ byla především diskuze o vztahu mezi tradičními pohledy na bezpečnost období 19. a 20. století a tím, co se etablovalo v devadesátých letech minulého století pod názvem *human security* (lidská bezpečnost), dále HS. Publikace se zabývá přístupy k otázce lidské bezpečnosti v naší republice, Francii, Německu, Rusku, Španělsku, Švédsku a Velké Británii. Autorský tým vedený trojicí Mary Martin, Mary Kaldor a Narcís Serra se opíral především o dokumenty ze kterých vycházejí oficiální strategie z hlediska národních bezpečnostních politik uvedených zemí.

Libor Stejskal (SBP). Státy jsou od konce studené války kritizovány za to, že stát se stává zdrojem nebezpečí pro jiné státy i vlastní občany. Mnohé bezpečnostní hrozby se šíří globálně a jednotlivé státy nejsou schopny svoje občany chránit. Tím dochází ke zpochybnění role obranyschopnosti státu. Na London School of Political Science vznikla studijní skupina Human Security Study Group, která jasně vymezila šest principů *human security*. Přitom se opírala o takzvanou barcelonskou zprávu a madridskou zprávu, které byly vypracovány především pro generálního tajemníka NATO Javiera Solanu (1995 až 1999).

Od září 2001 dochází k renezanzi rétoriky národní bezpečnosti a svrchovanosti státu. Novými bezpečnostními faktory se stávají především energetická bezpečnost, kybernetická bezpečnost a lidská bezpečnost. V zásadě nedošlo ke konfliktu s klasickými přístupy a řada států přebrala principy HS do svých bezpečnostních strategií. Rovněž nová spojenecká doktrína NATO z r. 2010 AJP-01 (D) RD Comprehensive Approach (komplexní přístup) převzala řadu prvků *human security*. Chybí však politická shoda z hlediska priorit. Z tohoto hlediska lze vysoce ocenit schopnost českých vojáků k multilaterálnímu přístupu a bezproblémovým kontaktům v misích. Role EU je nenápadná ale praxe v misích a kolektivní tvorba bezpečnostní politiky mají dopad na instituce jednotlivých států.

Miloš Balabán (SBP). Klíčové teze *human security* pro Evropu jsou následující. Základ lidské bezpečnosti netvoří jen stát, jednotlivce je chráněn před všemi druhy ohrožení. Přístup z pozice HS znamená, že EU má přispívat k ochraně každého jednotlivce a nesoustřeďovat se na obranu hranic. Pro to, aby EU založila svoji bezpečnost na dodržování HS, jsou tři důvody, a to reálný, právní a tzv. osvíceného sobectví – Evropané se nemohou cítit bezpečně, pokud lidé někde na světě musí žít ve stálém ohrožení. Implementace HS do politiky je dlouhodobý problém.

V první třetině druhé dekády 21. století dochází ke kumulaci některých problémů a otázek. Uzavírá se období misí v Jugoslávii, Iráku, Afghánistánu a Libyi, přičemž výsledky těchto konfliktů nejsou jednoznačné z hlediska deklarovaných vojenských cílů. Mise ovlivnily vnitřní politiku řady evropských zemí a někde se dokonce staly

katalyzátorem sporů uvnitř EU a NATO. V misích se principy HS prosazují obtížně, praxe různých armád i jednotek jsou odlišné. Před NATO i naší republikou stojí problém „deafghanizace“ bezpečnostní politiky, a to i z technického hlediska, a obří logistická operace na zajištění odsunu osob a materiálu do konce roku 2014.

Ekonomická krize vede k otázce, zda nedochází k dedefendizaci, odzbrojování, poklesu obranyschopnosti Evropy, přičemž tento proces může být i nevratný. Evropská unie investuje do oblasti HS značné částky. Například roku 2010 se jednalo o 240 miliard eur. USA ve stejném roce 260 miliard eur v přepočtu z USD. Jednalo se především o policii, justici, bezpečnostní agentury (ochrana hranic), tj. programy Europol, Eurojust a Frontex.

Z bezpečnostního hlediska EU je klíčová kondice NATO. Přitom je třeba vycházet z reality vícepolárního světa, kde USA jsou již jen první mezi rovnými a těžce na ně doléhají důsledky ekonomické krize. Kumulovaný federální dluh tvořil v roce 2012 celkem 80 % HDP. Eurozóna je aktuálně mocností bez státu, zatímco z bezpečnostního hlediska by měla být akceschopným globálním aktérem, tedy mocností se státem. Směřování k federální Evropě je logické, ale jeho výsledkem by měla být evropská armáda, která by fungovala mimo národní armády. Skládala by se z fragmentů národních sil, přičemž by se musely překonat národní ochránářské přístupy. Je třeba vytvářet společnou zahraniční bezpečnostní politiku včetně misí a vytvořit novou bezpečnostní strategii EU. Za posledních deset let vstoupilo do EU dvanáct států, což vede ke změnám i z hlediska bezpečnosti. Počátek cesty je v oblastech plánování, reforem a tzv. ostrovů obranné spolupráce, které realizují Velká Británie a Francie, státy Beneluxu nebo severské země. Do budoucna lze rovněž předpokládat vytvoření vrcholové funkce evropského komisaře pro obranu a bezpečnost. Představa jednoduchého sloučení armád v rámci EU je technicky neprůchodná.

Dochází ke změnám bezpečnostního prostředí blízko hranic EU. Roste potřeba adekvátní reakce na vývoj v arabských zemích, který znamená ukončení dlouhodobého statu quo. Arabské jaro se může z hlediska bezpečnosti Evropy změnit v arabskou zimu. Nevíme jistě, jaké jsou politické záměry vládnoucích islamistických stran, vztah nových arabských režimů k Izraeli, a rovněž potenciál migrace z regionu.

Evropská unie působí jako „měkká“ mocnost, a zároveň je největším poskytovatelem rozvojové a humanitární pomoci. V roce 2011 se jednalo o 68 miliard eur. Současné války proti civilistům v Asii a Africe mají genocidní charakter a zahynuly v nich zhruba tři miliony lidí.

Evropská unie by měla sledovat rozvoj kapacit a schopností, které by přispěly ke globální HS. K tomu tzv. barcelonský dokument navrhuje vytvoření sboru rychlé reakce v počtu 15 000 osob, který by byl tvořen složkami: vojenskou, policejní a civilní (především úředníci). Otázka promítnutí principů HS do priorit EU, včetně začlenění civilních komponentů, je zajímavá i pro naši republiku z hlediska výstavby visegrádského bojového uskupení v roce 2016.

Generálporučík **Petr Pavel** (v době konání prezentace zástupce NGŠ AČR). Bezpečnost je dlouhodobě podceňovaná. Na základě zkušeností mám jistý skepticismus vůči EU. Vzorem pro evropské ozbrojené síly je NATO. V jeho rámci každý stát má být primárně schopen bránit svoje teritorium a následně vyčleňovat síly pro společnou obranu.

Vývoj sdílení odpovědnosti, především finanční, při poměru vstupů USA a EU z poměru 50:50 na současných 75:25, spolu s rostoucím zájmem USA o prostor Pacifiku, vytváří bezpečnostní problém pro EU. Některé státy již investují pouze do společných sil a do vlastní obrany nic. Máme první sledy, ale za nimi nestojí žádné zálohy. Je třeba vyřešit politický rozpor svrchovanosti států a národních zájmů, a zároveň společné obrany, včetně rozpočtů.

Současnou realitou jsou malé projekty, nejčastěji bilaterální. Jedná se o sdílení výcviku, vzdělávání a přípravy. Velké společné projekty, především schopnost pozemních sil a ochrana vzdušného prostoru, jsou prozatím problematické. Programy *Smart Defence* a *Pooling and Sharing* jsou vynucené ekonomickou realitou. Problém je v tom, že evropský občan nemá [na rozdíl např. od občana USA, pozn. aut.] žádnou společnou identitu. Preferuje svůj stát a až poté EU. Ostrovy obranné spolupráce sice mohou být zárodky společné obrany EU, avšak vznikají spontánně, nekoordinovaně. K vytváření společné armády chybí politická vůle. Chápání integrace se v různých zemích liší v civilní oblasti, například z hledisek bankovní a fiskální politiky.

Za hlavní aktuální a perspektivní hrozby lze označit kyberterorismus, energetickou bezpečnost, vodu a migrace. Zásadní hrozbu vytváří demografický faktor z hlediska současných přistěhovaleckých menšin. Do dvaceti let bude mít EU kolem 50 % muslimského obyvatelstva, a tak může bez použití zbraní přejít ve volbách na právo šaría. Jakým způsobem budou politici reagovat na fakt, že polovina voličů budou muslimové a islám se praxi neukazuje jako tolerantní? Nelze vyloučit, že se plní Kaddáfího slova, že terorismus je přežitek, protože cílů bude dosaženo bez boje poté co padesát milionů muslimů zvítězí v Evropě beze zbraní.

Antonín Rašek (SBP). Nezáměr o bezpečnostní problémy začal za vlády prezidenta Václava Klause. Bílá kniha je dnes již neživým dokumentem. V národním kontextu lze těžko tvořit obranu. Do Pacifiku zaměřili svoje bezpečnostní zájmy nejen Američané, ale rovněž Rusové, což se potvrdilo na konferenci APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation). Nejpalčivější problémy jsou migrace a kyberterorismus. Nelze rovněž setrvávat v jednostranné politické korektnosti vůči komukoli. Otázkou je odpovědnost Evropy za Afriku, Střední východ a Turecko. Evropa by se měla zaměřit především na řešení vnitřních problémů, ostrahy hranic, výkonu služby policie ap.

Evropská bezpečnost a obrana na křižovatce – konference pořádaná pod záštitou předsednictví Dánska v Radě EU a v průběhu Evropských dnů

Konference se konala v rámci řešení projektu výzkumu, vývoje a inovací „Trendy, rizika a scénáře bezpečnostního vývoje ve světě, Evropě a ČR – dopady na bezpečnostní politiku a bezpečnostní systém ČR“ (VG20102013009) – a projektu „Bezpečnost občanů a krizové řízení“ (VF20112015018).

Ing. Martin Koller